

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка

Філософський факультет
Кафедра теорії та історії політичної науки

Вдовичин Ігор Ярославович

**Методичні рекомендації та матеріали для вивчення
навчальної дисципліни**

«Контекстуальні особливості дискурсу свободи»
для студентів четвертого року навчання спеціальності 052 «Політологія»
освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» (денна форма навчання)

Львів 2022

Затверджено на засіданні кафедри теорії та історії політичної науки
Протокол №12 від 28. 06. 2022 року

Схвалено Вченою радою філософського факультету
Протокол №271/7 від 26. 08. 2022 року

ЗМІСТ

1. Вступ. Опис навчальної дисципліни	3
2. Мета та завдання, компетентності та результати навчальної дисципліни	4
3. Семестровий план і структура навчальної дисципліни	7
4. Основна та додаткова література навчальної дисципліни	8
5. Теми та зміст лекційних занять навчальної дисципліни	13
6. Теми та зміст семінарських/практичних занять навчальної дисципліни. Література	18
7. Завдання для самостійної роботи з навчальної дисципліни.....	25
8. Кредитно-модульна система оцінювання знань студентів.....	25
9. Розподіл балів, що присвоюється студентам.....	26
10. Контрольні питання для підсумкового контролю (заліку).....	27

1. Вступ. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		Денна форма навчання
Кількість кредитів – 3,5	Галузь знань <hr/> 05 «Соціальні та поведінкові науки»	Вибіркова
	Спеціальність <hr/> 052 «Політологія»	
Модулів – 1		<i>Рік підготовки:</i>
Змістових модулів – 1		4-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання – немає		<i>Семестр</i>
Загальна кількість годин – 105		8-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студентів – 5,07	Освітньо-кваліфікаційний рівень: перший (бакалаврський)	<i>Лекції</i>
		26 год.
		<i>Практичні, семінарські</i>
		13 год.
		<i>Лабораторні</i>
		0 год.
		<i>Самостійна робота</i>
		66 год.
<i>Індивідуальні завдання: 0 год.</i>		
<i>Вид контролю: залік</i>		

2. Мета та завдання, компетентності та результати навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Контекстуальні особливості дискурсу свободи» – це вибіркова навчальна дисципліна циклу професійної та практичної підготовки яка вивчається студентами-бакалаврами четвертого року навчання спеціальності 052 «Політологія». Навчальний курс розрахований на 105 години і вивчається у восьмому семестрі бакалаврату. Дисципліна є складовою частиною вивчення й освоєння теорії та історії політичної науки. У структурі годин курсу виокремлено такі складові: лекційні заняття – 26 год.; семінарські заняття – 13 год., самостійні завдання – 66 год.

Навчальна дисципліна «Контекстуальні особливості дискурсу свободи» присвячена проблематиці теорії та практиці формування свободи як світоглядного концепту, політичної практики і аналізу світоглядних підходів до інституалізації управління на її засадах. І водночас – порівняння відповідних концептів з концептами, які відкидають особисту і політичну свободу. Відповідно поєднує теоретичні аспекти та накопичений політичною практикою емпіричний матеріал. Представлений курс розроблено як крос-дисциплінарний, зокрема на стику політології (теорії та історії політичної науки), психології, політичної історії та культури. У *вступній частині* дисципліни заплановано ознайомлення студентів з призначенням та специфікою політичних аспектів теорій які аналізують свобод, їх трансформацій, обумовлених соціально-економічними і культурними процесами. Зроблено наголос на застосуванні теоретичних ідей у політичній практиці та зворотного зв'язку - від практики до теорії. Відтак студенти будуть ознайомлені зі сутністю, особливостями як теоретичних засад формування як ідеї свободи з розрахунку формування ефективного управління так і її роллю в політичній практиці та функціонування суспільства. Своєю чергою, в *основній частині* дисципліни увагу буде приділено проблематиці теоретичних дискусій щодо підходів до питання свободи, ролі цінностей та історичного минулого та результатів реалізації теоретичних концептів у політичну, зокрема державного будівництва, практику діяльності різних країн з відмінними політичними режимами. Розкривається практика реалізації певних ідей щодо свободи в історичній практиці, ще до появи відповідного модерного теоретичного концепту. *Методологічно* дисципліна комбінує історичний, інституціональний, нормативно-ціннісний, біхевіоральний та соціологічний підходи. Саме завдяки доволі широкій методології забезпечується максимальну всебічність й охоплюваність поставлених навчальних завдань. *Емпірично* же більшість запропонованих тем обговорюватимуться в ракурсі політичних практик різних країн в їх історичному співставленні і розвитку та загалом політичного процесу. В науковому контексті навчальна дисципліна постає механізмом диверсифікації і поглиблення (звуження) сфери наукового політологічного аналізу тощо.

Курс складається з одного *змістовного модуля*, хоча він і поділяється на вступну та основну частини. У вступній частині буде розглянуто сутність свободи у політології, і доцільність виокремлення такого напряму дослідження в політичній науці, як контекстуальні особливості дискурсу свободи із врахуванням сукупності чинників породжених глобалізацією та інформаційним суспільством. Як наслідок, увагу буде сфокусовано на сутності, особливостях теоретичної складової та політичної практиці формування та функціонування держави та новітніх викликів для свободи людини в умовах глобалізації. Своєю чергою, в основній частині буде розглянуто такі тематичні блоки, як: проблема бюрократії та підстави її політологічного дослідження, передумови формування концепту свободи та практику її функціонування в різних історичних епохах та відмінних культурних традиціях, аксіологічний підхід до свободи, її мети, ідеї особистої і політичної свободи та демократія, інформаційне суспільство та свобода, методологічні основи дослідження свободи, фактори політичної змагальності та особиста свобода.

Також привернуто увагу до практики формування новітніх політичних та культурних практик під впливом глобалізації і у свою чергу, вплив відмінних підходів до інтерпретації змісту і ролі свободи на сучасні управлінські процеси, зокрема у сфері міжнародних відносин. Що у свою чергу обумовлює розкриття плюралістичної моделі суспільства як багато в чому самоорганізуючої системи, яка з однієї з однієї сторони є проявом творчості, а з іншої – потребує для забезпечення своєї функціональності ієрархічної системи управління.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Контекстуальні особливості дискурсу свободи» - забезпечити формування знань які дозволяють самостійно аналізувати проблеми реалізації різних моделей держави в контексті здійснення політичної влади, що стає важливим інструментом формування відповідного політичного режиму. Опанування студентами основними теоретичними інтерпретаціями проблем теорії свободи та практиками її застосування в умовах інформаційного суспільств. Набуття студентами необхідної науково-методологічної підготовки, яка забезпечить їм самостійне бачення проблем реалізації свободи в умовах цивілізаційних викликів, шляхів їх розв'язання, використовуючи навички творчого мислення та самовдосконалення свого професійного рівня; формування навичок прийняття політичних і особистих рішень. Опанування критичного аналізу логіки, мови та стилю інформації сприяє формуванню ціннісного підходу до політичного вибору і як наслідок – сприйняття ідеї плюралістичного демократичного суспільства. Викладання дисципліни має науково-практичне спрямування для формування у студентів політичної та громадянської свідомості, культури критичного мислення. Навчальна дисципліна «Контекстуальні особливості дискурсу свободи» покликана забезпечення оволодіння студентами основними положеннями з проблем теорії свободи як концепту і практики поведінки в сучасному мінливому світі, що є актуальним з огляду на трансформаційні процеси. Трансформація моделей політичного домінування з однієї сторони є чинником до демократизації окремих регіонів, а з іншої можливістю для посилення авторитарних режимів. Виклики для стабільності держав, їх функціональної спроможності, невід'ємною складовою якої є якість управління, впливаючи на проблеми економічного розвитку, політичну і соціальну стабільність чи породжуючи політичну нестабільність. Людина завжди прагне сформувати більш безпечне середовище свого буття і боротьба за ефективність управлінських послуг є одним із основних інструментів формування суспільства з якіснішими стандартами і для свободи (особистої і політичного) і для матеріального добробуту. Таким чином, зроблено наголос на взаємодії свободи і відповідальності. У випадку дисбалансу формується перспектива відмови від свободи.

Методологічний акцент – соціально-економічна, психологічна, культурна складові концептів свободи та їх взаємодія з політичною і особистою свободою людини. Звернення до принципів взаємозбагачення, компліментарності, та конфліктності процесу втілення концептів свободи в політичну практику в умовах глобалізації. Розкриття змісту протистояння між ціннісним підходом до свободи як сутнісної складової людського буття та підтримкою її не менш важливого інструментального прояву, покликаного демонструвати інституційну складову, в основі якої перебуває наголос на процесуальному забезпеченні ефективності реалізації декларованих ідей.

Завдання курсу:

- визначити сутність/особливості й значення концептів свободи у політичній практиці та у політології;

- окреслити сутність, особливості і параметри практики реалізації свободи у відмінних політичних режимах;
- схарактеризувати особливості й різновиди застосовуваних концептів свободи у відповідності до особистої та колективної ідентичності у політичній практиці;
- означити рамки й умови успішної реалізації концептів свободи для правової держави;
- проінтерпретувати логіку як теоретичних концептів застосування особистої та політичної свободи, так і їх певну обмеженість в умовах їх практичної реалізації та адаптації, у відповідності до прийнятих політичних рішень;
- прищепити знання про результати трансформації концептів свободи в умовах глобалізації та їх вплив на сфери політичної та культурної поведінки, особисту і політичну свободу, соціальні гарантії;
- виявити параметри взаємодії глобалізації з національною державою та перспективами збереження її суверенітету;
- означити рамки вивчення та аналізу концептів свободи та практики застосування для демократичного суспільства в умовах політичної реальності, межі гнучкості та опірність традиційної системи політичних та культурних цінностей.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Контекстуальні особливості дискурсу свободи» студент буде:

Знати:

- предмет, основні категорії, методи дослідження;
- основні ознаки сучасних концептів свободи, їх принципи та цінності;
- роль свободи в системі суспільного буття;
- особливості еволюції ідей свободи в світовій політичній думці
- особливості еволюції ідей свободи в українській політичній думці
- шляхи подолання кризи ідей свободи в сучасному демократичному суспільстві.

Вміти:

- оперувати основними поняттями та категоріями курсу;
- прослідкувати основні тенденції розвитку сучасних доктрин свободи, орієнтуватись у них;
- розуміти специфіку розвитку ідей свободи в Україні;
- аналізувати та оцінювати рівень небезпеки свободі в Україні;
- розуміти механізми протидії проявам обмеження свободи, відстоювати принципи правової держави;
- застосовувати теоретичні знання в практичній діяльності.

У результаті успішного проходження курсу студент набуде *спеціальні (фахові) компетентності*:

- Розуміння особливостей розвитку політичних вчень в країнах світу та Україні в різні періоди їх існування.
- Розуміння філософських, правових, соціокультурних та економічних основ політичного життя.
- Знання та розуміння принципів аналізу політичної комунікації, її видів та форм, здатність застосувати на практиці комунікативні технології в політичній сфері.

Програмні результати навчання:

- Встановлювати логічні зв'язки та аналізувати взаємозалежність між соціокультурними особливостями суспільства та розвитком його політичної системи.
- Аналізувати процеси трансформацій політичних систем та зміни, що відбуваються на державному та наддержавному рівні в умовах глобалізації.
- Аналізувати основні напрямки та принципи розвитку політичних ідей, концептів та теорій, їх місця в загальній філософсько-науковій структурі політичного знання.

3. Семестровий план і структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Денна форма					
	Усього	у тому числі				
л.		п./с.	лаб.	інд.	ср.	
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1						
<i>Вступна частина</i>						
Тема 1. Давній Схід і свобода	8	2		-	-	6
Тема 2. Китай	10	2	2	-	-	6
Тема 3. Античність і свобода	8	2		-	-	6
Тема 4. Середньовічні міста та університети і свобода	10	2	2	-	-	6
<i>Основна частина</i>						
Тема 5. Християнська церква і свобода	8	2		-	-	6
Тема 6. Іслам і свобода	10	2	2	-	-	6
Тема 7. Англійський шлях до свободи	8	2		-	-	6
Тема 8. Американський шлях до свободи	10	2	2	-	-	6
Тема 9. Французьке Просвітництво і свобода	8	2		-	-	6
Тема 10. Німеччина: між свободою і несвободою	10	2	2	-	-	6
Тема 11. Російська втеча від свободи	4	2		-	-	2
Тема 12. Український шлях до свободи	6	2	2	-	-	2
Тема 13. Перспективи свободи в умовах відмови від орієнтирів	5	2	1	-	-	2
Разом – Змістовний модуль 1	105	26	13	-	-	66

4. Основна та додаткова література навчальної дисципліни

Основна література

1. Аг А. «Порівняльна революція» і перехід до демократії у Центральній та Південній Європі// Політологічні читання. – 1992. - №3.
2. Арндт Ханна. Джерела тоталітаризму. – 2-е вид. / Ханна Арндт; Пер. з англ. – Київ: ДУХ І ЛІТЕРА, 2005. – 584 с.
3. Арістотель. Політика. / Пер. з давньогрец. та передм. О. Кислюча / Арістотель. – К.: Основи, 2000. – 239 с.
4. Арон Р. Мир і війна між націями : пр. з фр. / Реймунд Арон. – К. : МП «Юніверс», 2000. – 686 с.
5. Бек Ульрих. Влада і контр влада у добу глобалізації. Нова світова політична економія / Ульрих Бек.; пер. з нім О. Юдіна. – Київ: Ніка-Центр, 2011. – 408 с.
6. Баберовскі Йорг. Червоний терор. Історія сталінізму / Пер. з нім. / Йорг Баберскі. – К.: К.І.С., 2007. – 248 с.
7. Берлін І. Чотири есе про свободу / Пер. з англ.. – К. 1994.
8. Валіцький А. Марксизм і стрибок у царство свободи. Історія комуністичної утопії / Анджей Валіцький; [пер. з польск. Д. Андрухів]. – К. : Всесвіт, 1999. – 509 с.
9. Вдовичин І.Я. Правоутворення в умовах глобалізації: теоретико-історична традиція та новації / І.Я. Вдовичин, М.І. Голинська, А.Б. Медвідь. – Львів: Видавництво Львівського торговельно-економічного університету 2017. – 252 с.
10. Вдовичин І.Я. Свобода особи в правій українській політичній думці (20–30 рр. ХХ ст.): монографія. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2010. – 512 с.
11. Вдовичин І.Я. Феномен громадської думки – філософсько–соціологічний аспект / І.Я. Вдовичин, О. З. Кендус // Гілея. Науковий вісник. – Київ. – 2019. - Випуск 141 (№2). Ч. 2. Філософські науки. – С. 18-22.
12. Вдовичин І.Я. Творення сучасної української державності і В. Липинський / І.Я. Вдовичин // Збірник матеріалів наукової конференція присвячена 135-й річниці від дня народження В'ячеслава Липинського. Луцьк, 24-25 квітня 2017 р. / за ред В.І. Бортнікова, В.В. Бусленка. А.Г. Шваба. – Луцьк : Вежа-Друк, 2017. – 192 с. – С. 102-112.
13. Вдовичин І.Я. Ю. Липа про геополітичні виклики / І.Я. Вдовичин // Десяті Липівські читання: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (24-25 вересня 2020 р.) / ред. С. Кучеренко. Івано-Франківськ: ІФНМУ. – 208 с. (С. 181-185).
14. Вдовичин І.Я. [Оцінка діяльності ЄС щодо зміцнення демократії в державах-учасниках останніх «хвиль» розширення](#) / І. Вдовичин, Н. Хома // Гуманітарні візії. – 2021. Випуск 7.- №1. – С. 10-16.

15. Вдовичин І.Я. Формування комплексної міграційної політики як умова забезпечення стабільності країн ЄС / І.В. Вдовичин, Н.М. Наумкіна // Політикус. Науковий журнал. Випуск 2. 2019. Одеса. Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського. – С. 22-27.
16. Вивід прав України : [зб. документів та матеріалів провід. держ. і політ. діячів України] . – Львів : МП «Слово», 1991. – 126 с.
17. В'ятрович В. Нотатки з кухні «переписування історії». —Київ: Наш Формат, 2021.
18. В'єйорка М. Віднайдена сенсу. Суб'єкт перед лицем глобалізації. Київ. 2017. 288 с.
19. Габермас Ю. Структурні перетворення у сфері відкритості. – Львів, 2000. – 318 с.
20. Гаєк Ф. А. Конституція свободи / Пер. з англ. Мирослави Олійник та Андрія Королишина ; Фрідріх А. Гаєк . – Львів : Літопис, 2002. – 556 с.
21. Гаєк Фрідріх А. Істинний смисл демократичного ідеалу / Фрідріх А. Гаєк // Демократія: Антологія / Упоряд. О. Проценко. – Київ: Смолоскип, 2005. – С. 432-434.
22. Гантінгтон Семюел. Політичний порядок у мінливих суспільствах / пер. з англ. Тарас Цимбал. – Київ : Наш формат, 2020. – 448 с.
23. Гнатюк Оля. Відвага і страх / пер. з польської М. Боянівської. Видання третє. К. : Дух і Літера, 2017. – 496 с.
24. Гьофе Г. Демократія в епоху глобалізації. К. : ППС, 2007. 425 с.
25. Даймонд Дж. Зброя, мікроби і харч: Витоки нерівності між народами / Дж. Даймонд ; пер. з англ. та наук. ред. Т. Цимбал. – Київ: Ніка-Цент, 2012. – 488 с.
26. Дейвіс Н. Європа: Історія / Норман Дейвіс ; пер. з англ. П. Тарашук, О. Коваленко. – Київ: Основи, 2000. – 1464 с.
27. Демократія. Антологія / упорядник О. Проценко. К. : Смолоскип, 2005. 1104 с.
28. Донскіс Л. Збережена ідентичність і сучасний світ / Л. Донскіс. – К. : Факт, 2010. – 312 с.
29. Енциклопедія постмодернізму / [наук. ред. О. Шевченко]. – К.: Основи, 2003. – 503 с.
30. Історія політичної думки : підручник / за заг.ред. Хоми Н.М. [І.В. Алексеєнко, Т.В. Андрущенко, О.В. Бабкіна, та ін.]. – Львів: Новий Львів-2000, 2016 р. – 1000 с.
31. Історія політичної думки України : підручник / за заг. ред. Н.М. Хоми; [І. Вдовичин, І. Вільчинська, Є. Перегуда та ін.] – Львів: Новий Львів-2000, 2017 р. – 632 с.
32. Кельман М. Десять засад демократії//Право України. – 1996. - №8.
33. Кін Джон. Громадянське суспільство. Старі образи, нове бачення./ Пер. з англ.. О. Греценко. К.: К.І.С. АНОД, 2000. – 191с.
34. Конончук С., Ярош О. Розвиток демократії в Україні: 1999 рік. – К. 2000.

35. Корнієнко В. Республіка, яку ми обираємо: ідеальна політика чи політичний ідеал? // Віче. – 2000. - №10.
36. Крістол Ірвін. Капіталізм, соціалізм, нігілізм / Ірвін Крістол // Консерватизм: Антологія / Упоряд. О.Проценко, В.Лісовий [Текст]. – Київ: Смолоскип, 1998. – С. 212-226.
37. Латигіна Н. Основні критерії, принципи та рівні здійснення демократії // Політичний менеджмент. 2009. №3. С. 81-91.
38. Лок Дж. Два трактати про врядування / Джон Лок; пер. з англ. Олександр Терех, Ростислав Димерець. – Київ: Основи, 2001. – 264 с.
39. Міл Джордж Стюарт. Про свободу: Есе / Джордж Стюарт Міл. – Київ: Видавництво Соломії Павличко «Основи», 2001. – 463 с.
40. Моріс Ян. Чому Захід панує – натепер / Оповіді з історії та що з них впливає щодо майбутнього. Видання друге. К. : ТОВ «Видавництво “КЛЮ”», 2018. 784 с.
41. Невичерпність демократії. Видатні діячі минулого й сучасності про вільне демократичне суспільство і права людини. – К. 1994.
42. Основи демократії : підручник для студентів вищих навчальних закладів / за заг. ред. А. Ф. Колодій. Третє видання, оновлене і доповнене. Львів : Астролябія, 2009. 832 с.
- 43.** Політологічний енциклопедичний словник / Упорядник В.П.Горбатенко; За ред. Ю.С.Шемшученка, В.Д.Бабкіна, В.П.Горбатенька. – 2-е вид., доп. і перероб. – К.: Генеза, 2004. – 736с.
44. Поппер К. Відкрите суспільство та його вороги. Т. 1. / Перекл. з англ. О. Коваленка / Карл Поппер. – Київ: Основи, 1994. – 444 с.; Т. 2. — К.: Основи, 1994. – 494 с.
45. Свобода як цивілізаційний принцип. Удвох книгах. Книга 1. Класичні концепції свободи та цивілізації у західноєвропейській філософській та політологічній традиціях: колективна монографія / [В.М. Денисенко, І.Ю. Остапець, Ю.О. Привалов]. – Київ-Львів : Ліга-Прес, 2016. – 232 с.
46. Свобода як цивілізаційний принцип. Удвох книгах. Книга 2. Історичні форми політичної свободи : антропологічний та інституційний виміри: колективна монографія / [В.М. Денисенко, В.І. Климончук, Ю.О. Привалов]. – Київ-Львів : Пролетар-М, 2017. – 492 с.
47. Складові демократії / Пер. з нім.; За ред. Д.Геттінг, В.Д. Міхаелі. – К. 1993.
48. Спіноза Б. Богословсько-політичний трактат / Бенедикт Спіноза ; пер. з лат. В. Литвинова ; вст. слово В. Литвинова. – Київ: Вид-во Соломії Павличко «Основи»,

2003. – 237 с.

49. Токвіль А. Про демократію в Америці. Київ, 1999. 590 с.
50. Тоффлер А. Третя хвиля. – Київ: Вид. дім «Всесвіт», 2000. – 480 с.
51. Трипольський В. О. Тернисті шляхи демократії: спроба політологічного аналізу// Український історичний журнал. – 1994. - №6.
52. Турен А. Тернистий шлях демократії // Кур'єр ЮНЕСКО. – 1990. - №10.
53. Шаап С. Мстива отрута: ріст невдоволення / Сібе Шаап ; пер. з нід. С. Святенко – К. : Вид-во Жупанського, 2015. – 22 с.
54. Шумпетер Йозеф А. Капіталізм, соціалізм і демократія/ Пер. з англ. В. Ружицького та П. Таращука. – К.: Основи, 1995.- 528с.
55. Фукуяма Френсіс. Витоки політичного порядку. Від прадавніх часів до Французької революції / пер. з англ. Роман Корнута. – 2-ге вид. – Київ : Наш формат, 2019. – 57 6 с.
56. Vdovychyn Ihor Illiberal Democracy as a Result of Liberal Democratic Regression in Central and Eastern European Countries / Nataliya Khoma, Vdovychyn Ihor. // European journal of transformation studies 2021 vol. 9, no. 1 – p. 58-71. Web of Science.
- Додаткова література:
57. Андреа Граціозі. Війна і революція в Європі, 1905-1956 рр./Пер. з іт. М.Прокопович, Передм. А.Граціозні. – К.: Вид-во Соломії Павличко “Основи”, 2005. – 350.
58. Конституція України. – К.: Україна, 2021.
59. Короткий оксфордський політичний словник/ Пер. з англ.; За ред. І.Макліна, А.Макмілана. – К. :Вид-до Соломії Павличко “Основи”, 2005. – 789с.
60. Липинський В. Релігія і Церква в історії України. – К.: ПБП «Фотовідеосервіс», 1993.
61. Лисяк-Рудницький І. Історичні есе. Т.1,2. – К.: Основи, 1994.
62. Монтень Мішель. Проби. – Книга перша./ Пер. з фр. – ДУХ І ЛІТЕРА, 2005, - 356с.
63. Тейлор Ч. Джерела себе./ Пер. з англ.. – К.: Дух і літера, 2005. – 695с.
64. Тойнбі Арнольд. Дослідження історії. Том 1 / пер. з англ. В. Шовкуна. Київ. Основи, 1995. 614 с.; Том 2 / пер. з англ. В. Митрофанова, П. Таращука. Київ. Основи, 1995. 402 с.
65. Рікер П. Ідеологія та утопія./ Пер. з англ.. – К.: ДУХ І ЛІТЕРА, 2005. – 386с.
66. Сучасна політична філософія. Антологія. – К.: Основи, 1998
67. Фукуяма Френсіс. Людська природа і відновлення соціального порядку./ Пер. з англ.. В.Дмитрика. – Львів: Кальварія, 2005. – 380с.

68. Digital Democracy: Policy and Politics in the Wired World. – Toronto, Oxford, New York, 1998.
69. Vdovychyn Ihor. Entwertung der Bürgerrechte und der politischen Rechte und Freiheiten unter den Bedingungen des Autoritarismus in Weißrussland und Russland (Прийняття громадянських прав і політичних прав і свобод в умовах авторитаризму в Білорусі та Росії) / N. Khom., I. Vdovychyn // Історико-політичні проблеми сучасного світу: Збірник наукових статей. – Чернівці: Чернівецький національний університет, 2021. – Т. 43. – 312 с. – С.203-210.
70. Vdovychyn I. Socio-Political Crowdfunding as the Latest Philosophy of Cooperation and Solidarity / Khoma N., Vdovychyn I. // Історико-політичні проблеми сучасного світу: Збірник наукових статей. – Чернівці: Чернівецький національний університет, 2022. – Т. 45. С. 186-192.
71. Vdovychyn I. Friedrich Nietzsche and Information Society: Dangers of the Radical Social Division / Ihor Vdovychyn, Viktoriya Bun, Nataliia Khoma // Dialogue and universalism 32 (2), 2022 p.127-140. Scopus

Інформаційні ресурси

72. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, електронні фахові видання // www.nbuv.gov.ua
73. Львівська національна наукова бібліотека імені В. Стефаника // <http://www.library.lviv.ua/>
74. Національна історична бібліотека України // <http://www.dibu.kiev.ua/>
75. Національна парламентська бібліотека України // <http://www.nplu.org/>
76. Харківська державна наукова бібліотека України імені В. Короленка // <http://korolenko.kharkov.com/>
77. Наукова бібліотека ім.В. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка // <http://lib-gw.univ.kiev.ua/>
78. Наукова бібліотека Львівського національного університету імені Івана Франка // <http://library.lnu.edu.ua/bibl/>
79. Книжкова палата України імені Івана Федорова // <http://www.ukrbook.net/>
80. Інформаційні ресурси в Інтернеті Офіційні веб-сайти органів державної виконавчої влади, інших органів публічної влади, в тому числі Інтернет-сайти органів місцевого самоврядування. Інформаційний ресурс <http://udl.despro.org.ua/>, де зібрані е-курси у сфері публічного управління

5. Теми та зміст лекційних занять навчальної дисципліни

Тема 1. Давній Схід і свобода

Контекстуальні особливості дискурсу свободи. Негативна і позитивна свобода. Свобода як концепт і як практика. Історичні і соціально-економічні обмеження. Герменевтичне прочитання текстів. Проблема Заходу і Сходу. Вавілон. Творення держави і соціальна стратифікація. Божествена природа влади. Фаталізм. Легенда про Гільгамеша. Судебник Хаммурапі. Повчання. Об'єктивні і суб'єктивні причини давньосхідного дискурсу свободи. Індія. Ведичний період. Варни. Артхашастра. Закони Ману. Реформи Ашоки. Специфіка давньоіндійського права як один із чинників поступу до свободи.

Основні поняття: Вавілон, межиріччя, східна деспотія, іригація, фаталізм, Легенда про Гільгамеша, Судебник Хаммурапі, Веди, варни, Артхашастра, Закони Ману, Будда, буддизм

Тема 2. Китай

Творення китайської цивілізації. Особливості китайської культури. Даосизм. Конфуціанство, Легізм. Конфуціанство і китайська культурно-політична традиція. Боротьба між змінами і традицією. Конфлікт між стабільністю і новаціями. Проблема мілітаризму і загрози кочовиків. Опір ідеям Заходу – технологічним і ціннісним. Марксизм і китайська культурно-політична традиція. Поєднання радикальних ідей і консервативного інструментарію влади. Соціальна інженерія як китайська традиція. Марксизм і централізація країни. Реформи 80-90-х рр. XX століття і перспективи свободи в Китаї. Контекстуальні особливості свободи в Китаї.

Основні поняття: Китай, річкова цивілізація, писемність, Лао-Дзи, Конфуцій, Мо-дзи, буддизм, імперія, Син неба, династія, традиція, культ предків, жертвоприношення, Сунь Ят Сен, гоміндан, Чан Кайши, Мао Цзедун, Ден Сяопін, політика «Великого стрибка», «Культурна революція», економічне зростання, політична свобода, особиста свобода, ринкова економіка, державне планування

Тема 3. Античність і свобода

Творення відмінного від східної деспотії політичного проекту. Полісна демократія. Реформи Солона і Клісфена. Перекл і проблеми афінської демократії. Інтелектуальна боротьба. Софісти і Сократ. Платон і Арістотель. Вразливість античної свободи. Еллінізм і свобода. Контекстуальні особливості свободи в Афінах і Римі. Уроки Афін і Риму для майбутнього західного дискурсу свободи.

Основні поняття: поліс, демократія, громадянин, еклесія, Солон, Клісфен, Перікл, Протагор, Сократ, Платон, Аристотель, Епікур, коміції, республіка, сенат, патриції, плебеї, консул, народний трибун, Цицерон, Цезар, імперія, римське право

Тема 4. Середньовічні міста та університети і свобода

Середньовіччя як культурна і політична практика. Утвердження міст, ринку і свободи. Відродження міст як економічних і культурних центрів. Боротьба за самоврядування. Епоха Відродження і дискурс свободи. Приклад античності і новації. Університети і їх роль у формуванні європейської цивілізації. Дискурс свободи у творчості П'єра Абеляра, Марсілія Падуанського, Вільяма Окама.

Основні поняття: місто, комуна, ринок, торгівля, Відродження, Рафаель, Леонардо да Вінчі, Мак'явеллі Ніколо, університет, П'єр Абеляр, Марсілій Падуанський, Вільям Окама, особиста свобода, політична свобода.

Змістовий модуль 1

Основна частина

Тема 5. Християнська церква і свобода

Свобода в християнській теології. Патристика. А. Аврелій. Проблема свободи волі. Причини існування рабства. Схоластика. Т. Авінський. Ідея природних прав і душі, якаї немає держава, на відміну від людини. Церква як інституція і право. Реформи Григорія VII. Культурна і соціально-економічна роль монастирів. Релігійні дискусії і свобода. Протестантизм. Е. Роттердамський.

Основні поняття: релігія, церква, віра, монастир, патристика, схоластика, теологія, доктрина «двох мечів», А. Аврелій, свобода волі, Т. Аквінський, природні права, інквізиція, протестантизм, М. Лютер, Ж. Кальвін, передвизначеність, Р. Роттердамський

Тема 6. Іслам і свобода

Історичні і соціально-економічні умови формування ісламу. Діяльність Мухаммеда і Абу Бекра. Арабський Халіфат. Шаріат. Джерела ісламського права. Чотири школи ісламського права. Вплив спадщини східних деспотій і демократична складова ісламу. Інтелектуальна традиція і ісламі. Аль-Фарабі. Аль-Газалі. Насір Хосров.

Основні поняття: Коран, Мухаммед, шаріат, суніти, шіїти, суна, джихад, передвизначеність, Аль-Фарабі, Аль-Газалі, Насір Хосров.

Тема 7. Англійський шлях до свободи

Велика хартія вольностей, парламент та їх історичні передумови. Вільгельм Завойовник і місцеве самоврядування. Англійське право та його еволюція. Особливості англійського абсолютизму. Англійська буржуазна революція і «Славна революція». О. Кромвель. Левеллери. Дігери. Перехід до парламентської монархії. Світоглядна боротьба. Томас Гобс і Джон Лок. Ідея природних прав, Ідея опору владі, яка порушує природні права. Промислова революція і колоніальна імперія. Ідеологія вільного ринку. А. Сміт

Основні поняття: нормани, Велика хартія вольностей, англійське право, право суду канцлера, незалежність суду, презумпція невинуватості, король, О. Кромвель, левелери, дігери, Т. Гобс, Д. Лок, природні права, А. Сміт, вільний ринок

Тема 8. Американський шлях до свободи

Історичні передумови Американської революції. Англійська колонізація Північної Америки. Формування самоврядування і економічне зростання. Англійське втручання і Декларація незалежності. Конституція 1787 р. Біль про права 1791 р. Батьки-засновники США і свобода. Д. Вашингтон. Д. Адамс. Т. Джефферсон. А. Гамільтон. Т. Пейн. Дискусій щодо шляхів до свободи. Віжмінність між республікою і демократією. Ліквідація рабства. Економіка і свобода в американській історії

Основні поняття: Декларація незалежності, Конституція 1787 р., Біль про права 1791 р., Д. Вашингтон, Д. Адамс, Т. Джефферсон, А. Гамільтон, Б. Франклін, Т. Пейн, А. Лінкольн, Закон Шермана, «Новий курс» Ф. Рузвельта

Тема 9. Французьке Просвітництво і свобода

Раннє Просвітництво. Р. Декарт. Б. Паскаль. М. Монтень. Формування ідей особистої свободи і відповідальності за власну долю. Суб'єктність індивіда. Інституційна складова гарантування свободи. Ш.Л. Монтеск'є. Ідея поділу влади. Особиста і політична свобода. Ідея географічного детермінізму. Ж.Ж. Руссо. Суверенітет народу. Заперечення ідеї поділу влади. Енциклопедисти. Пошук оптимальних форм правління і шляхів вдосконалення людини. Французька революція і свобода. Декларація прав людини і громадянина. Якобінська диктатура і трансформація революційного радикалізму в імперію Наполеона.

Основні поняття: Раннє Просвітництво. Р. Декарт, Б. Паскаль, М. Монтень, Просвітництво, Ш.Л. Монтеск'є, поділ влади, суверенітет народу, Ж.Ж. Руссо, якобінці, Наполеон, Кодекс Наполеона, революція, імперія

Тема 10. Німеччина: між свободою і несвободою

Творення Німеччини. Священна Римська імперія та її крах. І. Кант. Ідея правової держави. Категоричний імператив. Г. Гегель. Історичні народи Підкорення індивіда державі. Громадянське суспільство Німецька імперія. О. Бісмарк. Боротьба між патерналізмом і особистою свободою. Соціальна держава. Соціал-демократичний рух. Ніцше, нацизм і свобода. Критика ідеї лінійного поступу. Наголос на елітаризмі. Влада сильних. Крах націонал-соціалізму і свобода впроваджена переможцями у II світовій війні.

Основні поняття: Священна Римська імперія, Німецька імперія, І. Кант, правова держава, Г. Гегель, громадянське суспільство, Німецька імперія, соціал-демократія, соціальна держава, Ф. Ніцше, воля слабких, воля сильних, еліта, націонал-соціалізм, II світова війна

Тема 11. Російська втеча від свободи

Російська історична традиція деспотії. І. Грозний і Петро I. Російська імперія в XIX столітті. Пошук особливого шляху. В. Соловйов. Б. Чичерін. С. Булгаков. Ідея ідеократичної держави. Домінування суспільства над індивідом. Євразійство. Особлива цивілізація. Критика західного дискурсу свободи

Основні поняття: східна деспотія, імперія, євразійство, ідеократична держава, В. Соловйов, Б. Чичерін, С. Булгаков, легальний марксизм, більшовизм

Тема 12. Український шлях до свободи

Українська історична традиція свободи. Київська Русь і віче. Козацтво і свобода. XIX століття – творення політичних концептів реалізації свободи. Кирило-Мефодіївське товариство. Т. Шевченко і П. Куліш про свободу і шлях до неї. Громадівський рух. Дискурс концепту свободи у творчості М. Драгоманова. XX століття – реалізація політичних концептів свободи. Визвольні змагання 1917-21 рр. і парадокси свободи. Марксистський концепт і практика реалізації свободи. Контекстуальні особливості дискурсу свободи в українському національно-визвольному русі 20-40-х рр. XX століття.

Основні поняття: Україна, свобода, козацтво, стани, імперія, демократія, Т. Шевченко, П. Куліш, громадівський рух, М. Драгоманов, М. Грушевський, І. Франко, Д. Донцов, В. Липинський, А. Шептицький

Тема 13. Перспективи свободи в умовах відмови від орієнтирів

Постмодерне зваблення свободою. Спроба поставити знак рівності між тоталітарними режимами і західним лібералізмом. Ж. Дерріда, Ж.-Ф. Ліотар. Ж. Бодрійяр. Технологічні зміни і свобода. Інформаційне суспільство і контроль. Свобода інформації і постправда. Футурологічні перспективи свободи. Ідея світової держави. Глобалізація і міграція. Контекстуальні особливості дискурсу свободи в умовах постправди.

Основні поняття: інформаційне суспільство, постмодернізм, постправда, глобалізація, міграція, війна, світова держава, влада, контроль, свобода, гендер, сила

6. Теми та зміст семінарських/практичних занять навчальної дисципліни. Література

Тема 1. Давній Схід і свобода (2 год).

План

1. Контекстуальні особливості дискурсу свободи. Вступ
2. Вавілон. Легенда про Гільгамеша. Закони Хаммурапі. Повчання
3. Індія. Ведичний період. Артхашастра. Закони Ману
4. Китай
 - А) Творення китайської цивілізації
 - Б) Конфуціанство і китайська культурно-політична традиція
 - В) Марксизм і китайська культурно-політична традиція

Основні поняття: Вавілон, межиріччя, східна деспотія, іригація, фаталізм, Легенда про Гільгамеша, Судебник Хаммурапі, Веди, варни, Артхашастра, Закони Ману, Будда, буддизм, Китай, річкова цивілізація, писемність, Лао-Дзи, Конфуцій, Мо-дзи, буддизм, імперія, Син неба, династія, традиція, культ предків, жертвоприношення, Сунь Ят Сен, гоміндан, Чан Кайши, Мао Цзедун, Ден Сяопін, політика «Великого стрибка», «Культурна революція», економічне зростання, політична свобода, особиста свобода, ринкова економіка, державне планування

Література:

1. Гаєк Ф. А. Конституція свободи / Пер. з англ. Мирослави Олійник та Андрія Королишина ; Фрідріх А. Гаєк . – Львів : Літопис, 2002. – 556 с.
2. Даймонд Дж. Зброя, мікроби і харч: Витоки нерівності між народами / Дж. Даймонд ; пер. з англ. та наук. ред. Т. Цимбал. – Київ: Ніка-Цент, 2012. – 488 с.
3. Історія політичної думки : підручник / за заг.ред. Хоми Н.М. [І.В. Алексеєнко, Т.В. Андрущенко, О.В. Бабкіна, та ін.]. – Львів: Новий Львів-2000, 2016 р. – 1000 с.
4. Моріс Ян. Чому Захід панує – натепер / Оповіді з історії та що з них впливає щодо майбутнього. Видання друге. К. : ТОВ «Видавництво “КЛЮ”», 2018. 784 с.
5. Свобода як цивілізаційний принцип. Удвох книгах. Книга 2. Історичні форми політичної свободи : антропологічний та інституційний виміри: колективна монографія / [В.М. Денисенко, В.І. Климончук, Ю.О. Привалов]. – Київ-Львів : Пролстір-М, 2017. – 492 с.
6. Фукуяма Френсіс. Витоки політичного порядку. Від прадавніх часів до Французької революції / пер. з англ. Роман Корнута. – 2-ге вид. – Київ : Наш формат, 2019. – 576 с.

Тема 2. Античність і свобода (2 год) .

План

1. Творення відмінного від східної деспотії політичного проекту
2. Інтелектуальна боротьба
3. Вразливість античної свободи. Уроки Афін і Риму

Основні поняття: поліс, демократія, громадянин, еклесія, Солон, Клісфен, Перікл, Протагор, Сократ, Платон, Аристотель, Епікур, коміції, республіка, сенат, патриції, плебеї, консул, народний трибун, Цицерон, Цезар, імперія, римське право

Література:

1. Аристотель. Політика. / Пер. з давньогрец. та передм. О. Кислюча / Аристотель. – К.: Основи, 2000. – 239 с.
2. Гаєк Ф. А. Конституція свободи / Пер. з англ. Мирослави Олійник та Андрія Королишина ; Фрідріх А. Гаєк . – Львів : Літопис, 2002. – 556 с.
3. Даймонд Дж. Зброя, мікроби і харч: Витоки нерівності між народами / Дж. Даймонд ; пер. з англ. та наук. ред. Т. Цимбал. – Київ: Ніка-Цент, 2012. – 488 с.
4. Історія політичної думки : підручник / за заг.ред. Хоми Н.М. [І.В. Алексеєнко, Т.В. Андрущенко, О.В. Бабкіна, та ін.]. – Львів: Новий Львів-2000, 2016 р. – 1000 с.
5. Моріс Ян. Чому Захід панує – натепер / Оповіді з історії та що з них впливає щодо майбутнього. Видання друге. К. : ТОВ «Видавництво “КЛЮ”», 2018. 784 с.
6. Свобода як цивілізаційний принцип. У двох книгах. Книга 2. Історичні форми політичної свободи : антропологічний та інституційний виміри: колективна монографія / [В.М. Денисенко, В.І. Климончук, Ю.О. Привалов]. – Київ-Львів : Пролстір-М, 2017. – 492 с.
7. Фукуяма Френсіс. Витоки політичного порядку. Від прадавніх часів до Французької революції / пер. з англ. Роман Корнута. – 2-ге вид. – Київ : Наш формат, 2019. – 576 с.

Тема 3. Середньовіччя і свобода (2 год).

План

1. Середньовіччя як культурна і політична практика
2. Утвердження міст, ринку і свободи
3. Університети і їх роль у формуванні європейської цивілізації
4. Свобода в християнській теології
5. Церква як інституція і право
6. Релігійні дискусії і свободи

Основні поняття: місто, комуна, ринок, торгівля, Відродження, Рафаель, Леонардо да Вінчі, Мак'явеллі Ніколо, університет, П'єр Абеляр, Марсілій Падуанський, Вільям Окама, особиста свобода, політична свобода, релігія, церква, віра, монастир, патристика, схоластика, теологія, доктрина «двох мечів», А. Аврелій, свобода волі, Т. Аквінський, природні права, інквізиція, протестантизм, М. Лютер, Ж. Кальвін, передвизначеність, Р. Роттердамський

Література:

1. Гаєк Ф. А. Конституція свободи / Пер. з англ. Мирослави Олійник та Андрія Королишина ; Фрідріх А. Гаєк . – Львів : Літопис, 2002. – 556 с.
2. Даймонд Дж. Зброя, мікроби і харч: Витоки нерівності між народами / Дж. Даймонд ; пер. з англ. та наук. ред. Т. Цимбал. – Київ: Ніка-Цент, 2012. – 488 с.
3. Дейвіс Н. Європа: Історія / Норман Дейвіс ; пер. з англ. П. Тарашук, О. Коваленко. – Київ: Основи, 2000. – 1464 с.
4. Історія політичної думки : підручник / за заг.ред. Хоми Н.М. [І.В. Алексеєнко, Т.В. Андрущенко, О.В. Бабкіна, та ін.]. – Львів: Новий Львів-2000, 2016 р. – 1000 с.
5. Моріс Ян. Чому Захід панує – натепер / Оповіді з історії та що з них впливає щодо майбутнього. Видання друге. К. : ТОВ «Видавництво “КЛЮ”», 2018. 784 с.
6. Свобода як цивілізаційний принцип. Удвох книгах. Книга 1. Класичні концепції свободи та цивілізації у західноєвропейській філософській та політологічній традиціях: колективна монографія / [В.М. Денисенко, І.Ю. Остапець, Ю.О. Привалов]. – Київ-Львів : Ліга-Прес, 2016. – 232 с.
7. Фукуяма Френсіс. Витоки політичного порядку. Від прадавніх часів до Французької революції / пер. з англ. Роман Корнута. – 2-ге вид. – Київ : Наш формат, 2019. – 576 с.

Тема 4. Іслам і свобода (2 год).

План

1. Історичні і соціально-економічні умови формування іслам
2. Право
3. Інтелектуальна традиція і ісламі

Основні поняття: Коран, Мухаммед, шаріат, суніти, шіїти, суна, джихад, передвизначеність, Аль-Фарабі, Аль-Газалі, Насір Хосров.

Література:

- 1.Гантінгтон Семюел. Політичний порядок у мінливих суспільствах / пер. з англ. Тарас Цимбал. – Київ : Наш формат, 2020. – 448 с.
- 2.Даймонд Дж. Зброя, мікроби і харч: Витоки нерівності між народами / Дж. Даймонд ; пер. з англ. та наук. ред. Т. Цимбал. – Київ: Ніка-Цент, 2012. – 488 с.
- 3.Історія політичної думки : підручник / за заг.ред. Хоми Н.М. [І.В. Алексеєнко, Т.В. Андрущенко, О.В. Бабкіна, та ін.]. – Львів: Новий Львів-2000, 2016 р. – 1000 с.
- 4.Моріс Ян. Чому Захід панує – натепер / Оповіді з історії та що з них впливає щодо майбутнього. Видання друге. К. : ТОВ «Видавництво “КЛЮ”», 2018. 784 с.
5. Свобода як цивілізаційний принцип. У двох книгах. Книга 2. Історичні форми політичної свободи : антропологічний та інституційний виміри: колективна монографія / [В.М. Денисенко, В.І. Климончук, Ю.О. Привалов]. – Київ-Львів : Пролетір-М, 2017. – 492 с.
- 6.Фукуяма Френсіс. Витоки політичного порядку. Від прадавніх часів до Французької революції / пер. з англ. Роман Корнута. – 2-ге вид. – Київ : Наш формат, 2019. – 576 с.

Тема 5. Англосаксонський шлях до свободи (2 год.)

План

1. Велика хартія вольностей, парламент та їх історичні передумови
2. Англійська буржуазна революція і «Славна революція». Світоглядна боротьба. Томас Гобс і Джон Лок
3. Промислова революція і колоніальна імперія. Ідеологія вільного ринку
4. 1.Історичні передумови Американської революції
5. 2. Батьки-засновники США і свобода
6. 3. Економіка і свобода в американській історії

Основні поняття: нормани, Велика хартія вольностей, англійське право, право суду канцлера, незалежність суду, презумпція невинуватості, король, О. Кромвель, левелери. дігери, Т. Гобс, Д. Лок, природні права, А. Сміт, вільний ринок, Декларація незалежності, Конституція 1787 р., Біль про права 1791 р., Д. Вашингтон, Д. Адамс, Т. Джефферсо, А. Гамільтон, Б. Франклін, Т. Пейн, А. Лінкольн, Закон Шермана, «Новий курс» Ф. Рузвельта

Література:

- 1.Гаєк Ф. А. Конституція свободи / Пер. з англ. Мирослави Олійник та Андрія Королишина ; Фрідріх А. Гаєк . – Львів : Літопис, 2002. – 556 с.
- 2.Даймонд Дж. Зброя, мікроби і харч: Витоки нерівності між народами / Дж. Даймонд ; пер. з англ. та наук. ред. Т. Цимбал. – Київ: Ніка-Цент, 2012. – 488 с.
- 3.Дейвіс Н. Європа: Історія / Норман Дейвіс ; пер. з англ. П. Тарашук, О. Коваленко. – Київ: Основи, 2000. – 1464 с.
- 4.Історія політичної думки : підручник / за заг.ред. Хоми Н.М. [І.В. Алексеєнко, Т.В. Андрущенко, О.В. Бабкіна, та ін.]. – Львів: Новий Львів-2000, 2016 р. – 1000 с.
- 5.Моріс Ян. Чому Захід панує – натепер / Оповіді з історії та що з них впливає щодо майбутнього. Видання друге. К. : ТОВ «Видавництво “КЛЮ”», 2018. 784 с.
6. Свобода як цивілізаційний принцип. Удвох книгах. Книга 1. Класичні концепції свободи та цивілізації у західноєвропейській філософській та політологічній традиціях: колективна монографія / [В.М. Денисенко, І.Ю. Остапець, Ю.О. Привалов]. – Київ-Львів : Ліга-Прес, 2016. – 232 с.
- 7.Фукуяма Френсіс. Витоки політичного порядку. Від прадавніх часів до Французької революції / пер. з англ. Роман Корнута. – 2-ге вид. – Київ : Наш формат, 2019. – 576 с.

Тема 6. Німеччина: між свободою і несвободою (2 год.)

План

1. Творення Німеччини
2. Боротьба між патерналізмом і особистою свободою
3. Ніцше, нацизм і свобода

Основні поняття: Священна Римська імперія, Німецька імперія, І. Кант, правова держава, Г. Гегель, громадянське суспільство, Німецька імперія, соціал-демократія, соціальна держава, Ф. Ніцше, воля слабких, воля сильних, еліта, націонал-соціалізм, II світова війна

Література:

1. Арендт Ханна. Джерела тоталітаризму. – 2-е вид. / Ханна Арендт; Пер. з англ. – Київ: ДУХ І ЛІТЕРА, 2005. – 584 с.
2. Берлін І. Чотири есе про свободу / Пер. з англ. – К. 1994.
3. Гаєк Ф. А. Конституція свободи / Пер. з англ. Мирослави Олійник та Андрія Королишина ; Фрідріх А. Гаєк . – Львів : Літопис, 2002. – 556 с.
4. Гантінгтон Семюел. Політичний порядок у мінливих суспільствах / пер. з англ. Тарас Цимбал. – Київ : Наш формат, 2020. – 448 с.
5. Гнатюк Оля. Відвага і страх / пер. з польської М. Боянівської. Видання третє. К. : Дух і Літера, 2017. – 496 с.
6. Дейвіс Н. Європа: Історія / Норман Дейвіс ; пер. з англ. П. Тарашук, О. Коваленко. – Київ: Основи, 2000. – 1464 с.
7. Історія політичної думки : підручник / за заг.ред. Хоми Н.М. [І.В. Алексеєнко, Т.В. Андрущенко, О.В. Бабкіна, та ін.]. – Львів: Новий Львів-2000, 2016 р. – 1000 с.
8. Свобода як цивілізаційний принцип. Удвох книгах. Книга 1. Класичні концепції свободи та цивілізації у західноєвропейській філософській та політологічній традиціях: колективна монографія / [В.М. Денисенко, І.Ю. Остапець, Ю.О. Привалов]. – Київ-Львів : Ліга-Прес, 2016. – 232 с.

Тема 7. Шлях до свободи в умовах відмови від орієнтирів (1 год.)

План

1. Постмодерне зваблення свободою
2. Технологічні зміни і свобода
3. Футурологічні перспективи свободи

Основні поняття: інформаційне суспільство, постмодернізм, постправда, глобалізація, міграція, війна, світова держава, влада, контроль, свобода, гендер, сила

Література:

1. Бек Ульрих. Влада і контр влада у добу глобалізації. Нова світова політична економія / Ульрих Бек.; пер. з нім О. Юдіна. – Київ: Ніка-Центр, 2011. – 408 с.
2. В'єйорка М. Віднайнена сенсу. Суб'єкт перед лицем глобалізації. Київ. 2017. 288 с.
3. Гантінгтон Семюел. Політичний порядок у мінливих суспільствах / пер. з англ. Тарас Цимбал. – Київ : Наш формат, 2020. – 448 с.
4. Гьофе Г. Демократія в епоху глобалізації. К. : ППС, 2007. 425 с.
5. Донскіс Л. Збережена ідентичність і сучасний світ / Л. Донскіс. – К. : Факт, 2010. – 312 с.
6. Енциклопедія постмодернізму / [наук. ред. О. Шевченко]. – К.: Основи, 2003. – 503 с.
7. Крістол Ірвін. Капіталізм, соціалізм, нігілізм / Ірвін Крістол // Консерватизм: Антологія / Упоряд. О.Проценко, В.Лісовий [Текст]. – Київ: Смолоскип, 1998. – С. 212-226.

7. Завдання для самостійної роботи з навчальної дисципліни

Назва теми	Кількість годин
Тема 1. Давній Схід і свобода	6
Тема 2. Китай	6
Тема 3. Античність і свобода	6
Тема 4. Середньовічні міста та університети і свобода	6
Тема 5. Християнська церква і свобода	6
Тема 6. Іслам і свобода	6
Тема 7. Англійський шлях до свободи	6
Тема 8. Американський шлях до свободи	6
Тема 9. Французьке Просвітництво і свобода	6
Тема 10. Німеччина: між свободою і несвободою	6
Тема 11. Російська втеча від свободи	2
Тема 12. Український шлях до свободи	2
Тема 13. Перспективи свободи в умовах відмови від орієнтирів	2
	66

8. Кредитно-модульна система оцінювання знань студентів

Навчальний процес здійснюється за традиційною технологією: лекції, практичні (семінарські) заняття, самостійна робота. Також передбачено колаборативне навчання (форми – групові проекти, спільні розробки, групові розрахункові роботи, навчальні спільноти, тьюторство і т.д.), проектно-орієнтоване навчання, дискусії, аналіз літератури та інформаційних баз даних.

На лекційних заняттях використовуються головню: словесні методи (розповідь, бесіда, пояснення, лекція, діалог); наочні і практичні методи (ілюстрація, демонстрація, а також презентація); метод синтезу, аналізу, індукції, дедукції тощо. На семінарських заняттях використовуються: дискусія, проблемно-пошуковий, репродуктивний, інтерактивний методи тощо. У рамках самостійної роботи застосовуються дослідницькі методи. Творча робота буде обговорюватись і виконуватись в рамках лекцій, семінарів, а також самостійної роботи.

Оцінка знань, умінь і практичних навиків студента з курсу «Контекстуальні особливості дискурсу свободи» здійснюється за 100-бальною шкалою.

Бали нараховуються за наступним співвідношенням: практичні/самостійні тощо – 70% семестрової оцінки (максимальна кількість балів – 70); контрольні заміри (модулі) – 30% (максимальна кількість балів – 30).

Поточний контроль знань студентів проводять за трьома складовими:

- контроль систематичності та активності роботи студента впродовж семестру;
- контроль за виконанням модульних завдань/контрольних замірів;
- контроль за виконанням завдань самостійного опрацювання і розрахункової роботи.

При контролі систематичності й активності роботи студентів оцінці підлягають:

- самостійна робота студентів;
- відвідування й активність на семінарських заняттях;
- рівень засвоєння знань програмного матеріалу.

Поточний контроль успішності здійснюється за десятибальною шкалою: "10" – відмінно", "8" – добре, "6" – задовільно, "4" – доповнення, "2" – коментарі (участь у дискусії). Реферат, доповідь – 5 балів; есе – 3 бали (дозволено лише по одному реферату, доповіді або есе). Контроль знань за результатами вивчення змістовного модуля оцінюється в 30 балів. Форма модульного контролю – у комбінованій (усній і тестовій) формі в кінці семестру.

9. Розподіл балів, що присвоюється студентам

Максимальна кількість балів при оцінюванні знань студентів із дисципліни, котра завершується заліком, становить за поточну успішність 70 балів. На модулі студент теж може отримати 30 балів.

Поточний контроль та самостійна робота							Сума	МОДУЛ Ь
Змістовий модуль 1							70	30
1	2	3	4	5	6	7		
10	10	10	10	10	10	10	70	70

1, 2 ... 7 – теми семінарських заняттях у рамках змістовного модуля.

При оформленні документів за екзаменаційну сесію використовується таблиця відповідності оцінювання знань студентів за різними системами.

Шкала оцінювання: ЗВО, національна та ECTS

Національна шкала	Рейтингова шкала	Шкала ECTS	Пояснення
5 (відмінно)	90-100	A	Відмінно
4 (добре)	81-89	B	Дуже добре
	71-80	C	Добре
3 (задовільно)	61-70	D	Задовільно
	51-60	E	Достатньо
2 (незадовільно)	25-50	FX	Незадовільно
	0-24	F	Незадовільно без права перездачі

10. Контрольні питання для підсумкового контролю (заліку)

1. Багатозначність поняття «свобода».
2. Нормативний та емпіричний підходи до з'ясування суті свободи.
3. Закономірності розвитку форм свободи. Проблема періодизації історії свободи.
4. Становлення та основні етапи розвитку афінської демократії.
5. Політичні реформи Солона, їх суть.
6. Розвиток афінської демократії, її інституалізація при правлінні Клісфена.
10. «Золотий вік» афінської демократії при Періклі. Суть реформа Перікла.
11. Причини кризи афінської демократії та форми її прояву.
12. Арістотель як теоретик полісного народовладдя.
13. Оцінка афінської демократії (Сократ, Платон, Дж. Актон).
14. Зародження та еволюція демократичних інститутів у Стародавньому Римі.
15. Особа римлянина та можливості її участі у політичному житті. Цицерон про свободу
16. Історичне значення римської демократії, її криза.
17. Критика Й.А. Шумпетером класичної доктрини демократії в праці «Капіталізм, соціалізм, демократія».
18. Східна деспотія і проблема свободи.
19. Економічні, соціальні, духовні основи «східної деспотії» і свобода індивіда.
20. Розвиток станovo-представницьких органів в епоху середньовіччя. Зародження парламентаризму і свобода особи.
21. Міські комуни середньовіччя як осередок розвитку свободи людини.
22. Базові цінності західної цивілізації як основи особистої і політичної свободи.
23. Концепція «економічної людини» (А. Сміт, М. Вебер, В. Зомбарт.).
24. Погляди К. Поппера на принципи «відкритого суспільства».
25. Принцип більшості та форми його реалізації.
26. Право меншості на опозицію, її різновиди. Принцип більшості і меншості у розумінні К. Поппера.
27. Політичний плюралізм як універсальний спосіб забезпечення свободи особи, його ознаки.
28. Принцип свободи і права людини. Права й свободи людини і громадянина в Конституції України.
29. А. де Токвіль про свободу і рівність у праці «Про демократію в Америці».

30. Три види загроз, яких мусить остерігатися демократичне суспільство у просуванні до свободи (за А. де Токвілем).
31. Принцип розподілу влади як важливий атрибут гарантування особистої і політичної свободи. Ідея розподілу влади у творах Дж. Локка і Ш. Монтеск'є.
32. Парламентаризм як політичний інститут, його елементи. Структура парламентів.
33. Моральні цінності демократії.
34. Ідея свободи класичного лібералізму у працях Джона Стюарта Міля.
35. Й. Шумпетер про придатність капіталізму для забезпечення функціонування людської свободи.
36. Проблема демократії і людської свободи в праці Фрідріха Августа фон Гаєка «Дорога до рабства».
37. Соціал-демократична теорія свободи особи (Г. Ласкі).
38. Свобода особи в марксизмі.
39. Американська модель свободи в період боротьби за незалежність .
40. Французька модель свободи в період Французької революції.
41. Китайська модель реформування тоталітарної політичної системи.
42. Циклічна модель демократизації. Три хвили демократизації за С. Хантінгтоном.
43. Фази посткомуністичної трансформації за З. Бжезінським.
44. Особливості і труднощі посткомуністичної трансформації в Україні.
45. Основні суперечності в процесі лібералізації суспільства в умовах глобалізації.
46. Різноманітність і суперечливість реальності свободи людини в умовах інформаційного суспільства.
47. Умови і можливості розвитку політичної свободи в умовах інформаційного суспільства.
48. Політична культура як складова свободи.
49. Свобода: суть, структура. І. Берлін про дві концепції свободи.
50. Напрямки демократизації політичної влади в Україні. Особиста і політична свобода.
51. Свобода особи в поглядах В. Липинського
52. Свобода особи в поглядах Д. Донцова
53. Свобода особи в поглядах А. Шептицького і Й. Сліпого
54. Свобода особи в поглядах представників українського дисидентського руху